



GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Departament Badań Demograficznych i Rynku Pracy

Notatka informacyjna

WYNIKI BADAŃ GUS

Gospodarstwa domowe w 2011 roku
– wyniki spisu ludności i mieszkań 2011

Przez gospodarstwo domowe należy rozumieć zespół osób spokrewnionych lub niespokrewnionych, mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się. Jeżeli jakakolwiek osoba w tym mieszkaniu utrzymuje się oddzielnie, osoba taka tworzy odrębne jednoosobowe gospodarstwo domowe. Grupa osób niespokrewnionych, mieszkających razem, może tworzyć jedno wieloosobowe gospodarstwo domowe, jeśli wspólnie utrzymują się lub kilka gospodarstw jednoosobowych. Gospodarstwa domowe tworzą osoby mieszkające stale lub przebywające czasowo w mieszkaniach.

Przedstawiona definicja gospodarstwa domowego jest oparta na kryterium wspólnego gospodarowania dochodami, bez względu na źródło pochodzenia tych dochodów. Jest to tzw. definicja ekonomiczna, stosowana we wszystkich dotychczasowych spisach ludności i mieszkań, jak również – z nieznacznymi modyfikacjami – w badaniach reprezentacyjnych prowadzonych w gospodarstwach domowych. Ustalenie liczby gospodarstw domowych w mieszkaniu oraz relacji pokrewieństwa pomiędzy osobami w każdym z tych gospodarstw – jest niezwykle ważne dla wyodrębniania liczby i typów rodzin.

Liczba gospodarstw domowych

W końcu marca 2011r. w Polsce istniało 13572 tys. gospodarstw domowych, tj. o ok. 235 tys. (1,8%) więcej niż w 2002r.¹ Liczba gospodarstw domowych w miastach wynosiła 9150 tys. i zwiększyła się o 186 tys. (2,1%), zaś na wsi 4422 tys. i wzrosła o 49 tys. (1,1%) – w porównaniu do 2002 roku.

Jak wynika z przedstawionych danych liczba gospodarstw domowych w miastach jest ponad dwa razy większa niż na wsi. Wynika to przede wszystkim z faktu, że w miastach mieszka więcej ludności niż na wsi oraz, że gospodarstwa w miastach są zdecydowanie mniejsze.

W latach 2002–2011 nieznacznie zmniejszeniu uległa średnia liczba osób w gospodarstwach domowych – do poziomu 2,82 w 2011r. (w 2002r. średnia ta wynosiła 2,84 osoby). Zdecydowanie większe zmiany obserwowano w latach 1988 – 2002 (średnia liczba osób w gospodarstwie w 1988r. wynosiła 3,1). Natomiast większe różnice zaobserwowano w miastach i na wsi (p. tabl. 1). Nadal utrzymuje się tendencja zmniejszania się wielkości gospodarstw domowych mieszkających na obszarach miejskich - średnia wynosi 2,54 osoby (w 2002r. wynosiła 2,6), z kolei na obszarach wiejskich proces ten został zahamowany – średnia liczba osób na gospodarstwo zwiększyła się do poziomu 3,4 wobec 3,33 w 2002r.

¹ Zgodnie z wynikami NSP 2002 według stanu w dniu 21 maja 2002r.

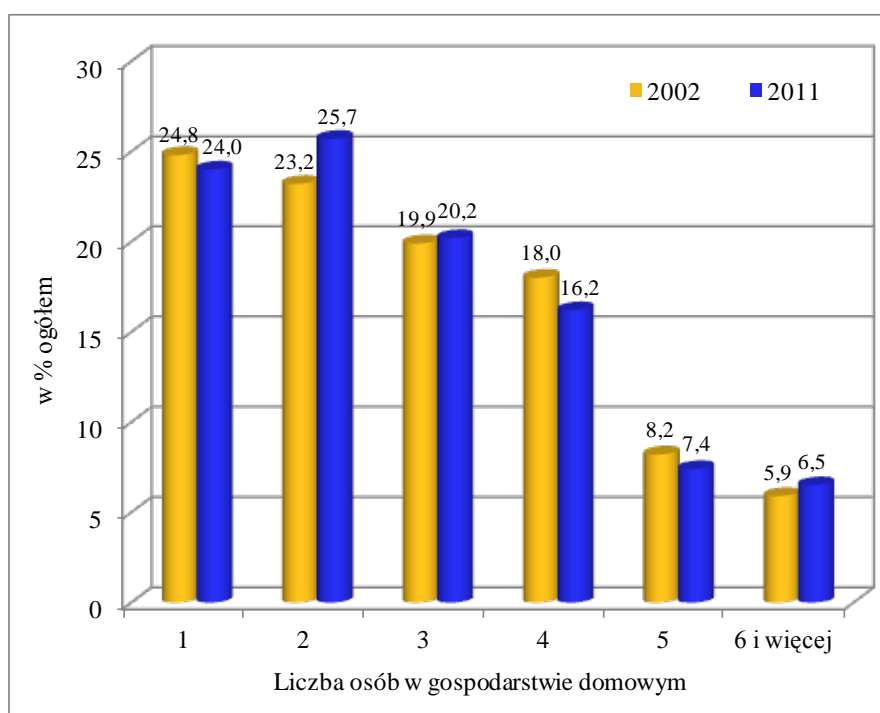
Tabl. 1. Gospodarstwa domowe i ludność w latach 2002 i 2011

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe			Ludność w gospodarstwach domowych			Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	
	2002	2011	2002 =100	2002	2011	2002 =100	2002	2011
	w tysiącach			w tysiącach				
Ogółem	13337	13572	101,8	37812	38291	101,3	2,84	2,82
Miasta	8965	9150	102,1	23268	23240	99,9	2,60	2,54
Wieś	4372	4422	101,1	14544	15051	103,5	3,33	3,40

Spadek wielkości gospodarstw domowych szczególnie w miastach był spowodowany przede wszystkim zmniejszeniem się dzietności polskich rodzin oraz utrzymywaniem się wysokiego odsetka gospodarstw tworzonych przez jedną osobę.

Struktura gospodarstw domowych według wielkości

W 2011 roku gospodarstwa domowe tworzyło 38291 tys. osób (99,4% ludności kraju) z tego 23240 tys. osób w miastach (99,3% ludności miejskiej) oraz 15051 tys. na wsi (99,6%). W okresie 2002-2011 liczba osób w gospodarstwach domowych wzrosła o 478 tys. (1,3%), nieznacznie zmalała o 0,1% w miastach oraz zwiększyła się o 506 tys. (3,5%) w gospodarstwach zamieszkałych na terenach wiejskich.

Wykres. Struktura gospodarstw domowych według wielkości w latach 2002 i 2011

W latach 2002-2011 zmniejszył się o 0,8 pkta procentowego odsetek gospodarstw jednoosobowych. Należy jednak pamiętać, że wyniki spisu 2002 wykazały bardzo duży przyrost tej grupy gospodarstw (o 6,5 pkta procentowego). Zmiany w liczbie gospodarstw jednoosobowych są następstwem przede wszystkim zachowań ludzi młodych, którzy podejmują decyzje o

usamodzielnianiu się, ale także odkładają decyzje matrymonialne i prorodzinne. Zmiany demograficzne jakie miały miejsce w ostatniej dekadzie bieżącego stulecia, a zwłaszcza w pierwszej jej połowie - są tego dowodem. Z drugiej strony jednoosobowe gospodarstwa domowe tworzą stosunkowo często osoby starsze, zwłaszcza kobiety. Powstawanie jednoosobowych gospodarstw osób starszych jest mocno powiązane z sytuacją ekonomiczną rodzin.

Największe zmiany wystąpiły w gospodarstwach dwuosobowych (przyrost odsetka o 2,5 pkta procentowego), tworzone najczęściej przez młode bezdzietne małżeństwa lub osoby pozostające w związku partnerskim, a także przez osoby starsze. Z kolei wzrost udziału gospodarstw trzyosobowych był praktycznie nieznaczący. Gospodarstwa takie tworzą najczęściej rodziny z jednym dzieckiem.

Poza odsetkiem gospodarstw jednoosobowych, który uległ zmniejszeniu – obniżył się znacząco udział gospodarstw czteroosobowych (o 1,8 pkta procentowego) oraz nieznacznie większych (o 0,2 pkta).

Zmniejszanie się odsetka gospodarstw 4 i więcej osobowych oraz nieznaczny wzrost udziału trzyosobowych w ogólnej strukturze gospodarstw domowych – jest związane ze zmniejszaniem się liczby zawieranych małżeństw i związanym z tym spadkiem liczby urodzeń.

Biorąc pod uwagę liczbę osób tworzących gospodarstwa domowe sytuacja w miastach i na wsi jest mocno zróżnicowana (p. tabl.2). W miastach równie często występują gospodarstwa jednoosobowe, jak i dwuosobowe (razem stanowią ponad 55%), natomiast bardzo rzadko gospodarstwa duże liczące 5 i więcej osób (tylko co 12 gospodarstwo jest takiej wielkości), zaś udział czteroosobowych i większych przekraczał nieco 23% . Udział tych grup gospodarstw znacząco różni się od struktury ogólnokrajowej. Natomiast na wsi dominują gospodarstwa pięcioosobowe i większe – praktycznie co czwarte gospodarstwo jest tej wielkości, a ponad 44% czteroosobowe i większe. Z kolei udział pozostałych gospodarstw jest podobny (od 17,4 do 20,2%), przy czym znacznie niższy w przypadku gospodarstw mniejszych.

Zdecydowana większość gospodarstw domowych w Polsce zamieszkuje samodzielnie. Szacuje się wstępnie, że odsetek ten wynosił w 2011 roku ok. 75-78%, dla porównania w 2002r. wynosił nieco ponad 76%.

Tabl. 2. Gospodarstwa domowe ^{a)} według wielkości w 2011 roku

Wyszczególnienie	Ogółem	Liczba osób w gospodarstwie domowym					Przeciętna liczba osób w gospodarstwie
		1	2	3	4	5 i więcej	
		w tysiącach					
Ogółem	13572	3259	3484	2742	2202	1884	2,82
Miasta	9150	2491	2590	1941	1362	765	2,54
Wieś	4422	767	894	801	841	1119	3,40
		w odsetkach					
Ogółem	100,0	24,0	25,7	20,2	16,2	13,9	X
Miasta	100,0	27,2	28,3	21,2	14,9	8,4	X
Wieś	100,0	17,4	20,2	18,1	19,0	25,3	X

^{a)} według definicji ekonomicznej

Tabl. 2a. Ludność w gospodarstwach domowych ^{a)} w 2011 roku

Wyszczególnienie	Ogółem	Liczba osób w gospodarstwie domowym				
		1	2	3	4	5 i więcej
		w tysiącach				
Ogółem	38291	3259	6969	8226	8810	11029
Miasta	23240	2491	5180	5824	5446	4298
Wieś	15051	767	1788	2402	3364	6731
		w odsetkach				
Ogółem	100,0	8,5	18,2	21,5	23,0	28,8
Miasta	100,0	10,7	22,3	25,1	23,4	18,5
Wieś	100,0	5,1	11,9	16,0	22,3	44,7

^{a)} według definicji ekonomicznej

Notka. Ludność w wyodrębnionych gospodarstwach domowych spełnia kryterium czasowe przyjęte dla ludności faktycznie zamieszkałej, tj. ponad 3 miesięczny czas nieobecności lub przebywania.